

EXERCIȚII PROGRESIVE STANDARD DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

clasa a VII-a

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	3
Modulul 1.....	5
LECTURĂ. Textul epic. Narativul literar. Mijloace de caracterizare.....	5
ORTOEPIE ȘI ORTOGRAFIE. Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neadmise de normă	19
VOCABULAR. Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea; cuvânt de bază și cuvânt derivat. Familia lexicală	24
Compunerea	31
Îmbinări libere de cuvinte. Locuțiuni	39
Confuzii paronimice	45
Pleonasmul.....	49
VARIAȚIE STILISTICĂ. Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă.	
Limba popular. Variație regională a limbii	53
Termeni științifici	56
Valori stilistice ale diminutivelor	59
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 1	62
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 1.....	67
Modulul 2.....	69
LECTURĂ. Textul liric. Exprimarea emoțiilor și a sentimentelor Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (repetiția, metafora).....	69
GRAMATICĂ. Conjunții coordonatoare	75
Fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune. Norme de punctuație (virgula, punctul și virgula).....	79
Verbul. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul. Alte verbe copulative (a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna)	83
Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul	87
Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: gerunziul	89
Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: participiul	91
Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: supinul.....	93
Circumstanțialul de cauză. Topica în propoziție. Norme de punctuație.....	96
Circumstanțialul de scop. Topica în propoziție. Norme de punctuație.....	100
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 2	103
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 2.....	107
Modulul 3.....	108
LECTURĂ. Textul dramatic și arta spectacolului. Autor, personaj dramatic. Rolul indicațiilor scenice. Rolul dialogului, actori, decor, costume, lumini, muzică.....	108
GRAMATICĂ. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal posesiv	116

Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal demonstrativ	120
Pronumele și adjectivul pronominal interogativ. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal interogativ	125
Pronumele și adjectivul pronominal relativ. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal relativ	130
Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal nehotărât	135
Pronumele și adjectivul pronominal negativ. Posibilități combinatorii ale pronumelui și ale adjectivului pronominal negativ	139
Pronumele și adjectivul pronominal de întărire. Folosirea corectă a adjectivului pronominal de întărire. Posibilități combinatorii ale adjectivului pronominal de întărire	144
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 3	147
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 3	152

Modulul 4	153
LECTURĂ. Dialogul în textul nonliterar (interviul)	153
GRAMATICĂ. Topica adjectivului. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului	160
Numeralul. Posibilități combinatorii ale numeralului	165
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 4	170
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 4	175

Modulul 5	176
Elemente de interculturalitate. Elemente de mitologie românească.	176
Limba și cultura țărilor din vecinătatea României. Contacte culturale	181
Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă	187
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 5	192
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 5	196

FIȘE DE LUCRU RECAPITULATIVE	197
---	-----

Textul epic. Narativul literar. Mijloace de caracterizare

Citește textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

OBSERV

Textul 1

Numele meu e Olga Tomescu și am doisprezece ani (de fapt, aproape treisprezece, dar mai e puțin până atunci). Sunt în clasa a șasea. Sunt slăbănoagă, am o claie de păr roșcat veșnic răzvrătit și (mi se spune mereu) cea mai indiferentă față din lume. Ah, și am pistrui, mult prea mulți pistrui – mai ales vara, când stau mult la soare. Sunt înnebunită după ciorapii lungi cu dungi orizontale și, în general, cred că sunt foarte șic. Colegele, în schimb, îmi spun mereu că poate n-ar strica dacă aș începe să mă îmbrac din magazine în care se vând haine din secolul nostru. Niște invidioase.

Alex Moldovan, *Olguța și un bunic de milioane* (fragment)

1. Care este primul detaliu din prezentarea personajului?
2. Ce observație poți face cu privire la vârsta personajului?
3. Precizează, folosind informațiile din text.
– ce fel de constituție are Olga Tomescu:
– culoarea părului:
4. Ce preferințe are personajul?
5. Cum o văd ceilalți pe Olga Tomescu?
6. Personajul este și narator?
7. Fără să recitești textul dat, menționează un element de portret fizic și un element de portret moral care ți-au reținut atenția.

DESCOPĂR

Textul 2

Luana era în linii mari un copil ca oricare altul. Numai că imediat după împlinirea vârstei de 6 ani, odată cu înscrierea la clasa pregătitoare, ambițioasă fiind din fire, Luana a vrut să știe mai multe decât toți viitorii colegi, astfel încât să ia doar FB-uri sau fețe zâmbitoare pe caiete, așa cum văzuse la sora ei mai mare. Voia ca părinții și bunicii să fie mândri de ea. Știa deja să citească, ceea ce era un avantaj față de ceilalți. S-a gândit mai întâi să învețe în avans capitalele lumii sau tabla înmulțirii, dar pe măsură ce le memora și-a dat seama că nu o să impresioneze multă lume, căci nu se face nici geografie, nici matematică avansată la clasa pregătitoare. Voia să fie specială încă din primele zile de școală. Să fie remarcată. Să fie cu un pas înaintea viitorilor ei colegi. Să fie vedeta clasei încă din primele zile.

S-a tot frământat Luana până când a decis că cel mai indicat lucru ar fi ca peste vară să afle răspunsuri clare la câteva întrebări complicate. S-a gândit că asta, pe de-o parte, o va ajuta să înțeleagă mai repede lumea în care trăiește și, pe de altă parte, cu siguranță o va propulsa în centrul atenției printre copiii de vârsta ei. [...]

A vrut [...] să fie capabilă să aprecieze corect și precis dacă ceva sau cineva este frumos sau urât. În primul rând, ea cum este? Clar nu e nici Bella, Aurora sau Elsa. Trebuie să fii blondă neapărat ca prietena ei Ada ca să fii frumoasă? Și musai să ai părul lung? Cum trebuie să fie urechile sau picioarele unui om frumos? Poți avea înălțimea ei de un metru și un pic, să porți 37 la pantofi (de fapt, 37,5, dar Luana preferă să strângă un pic degetele de la picior când probează) și să fii considerată drăguță sau așa ceva este exclus? Ei nu i se părea deloc frumoasă, deși pe stradă deseori i se spunea „frumușica”.

Laura Grünberg, *Bătut câmpii* (fragment)

1. Alcătuiește fișa personajului, având în vedere:

- numele:
- vârsta:
- o trăsătură morală:
- ce dorește pentru sine:
- ce reușește să facă:

2. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din textul 2.

Enunțul	Adevărat	Fals
Luana vrea să poată aprecia corect și precis dacă ceva sau cineva este frumos sau urât.		
Fetița încearcă să identifice criteriile după care se poate judeca aspectul unei persoane.		
Luana nu se compară cu alte persoane când încearcă să-și definească aspectul fizic.		

3. Subliniază, în text, două secvențe de unde reiese că Luana își dorește să fie deosebită.

4. Ce fel de narator apare în text?

5. Identifică, în ultimul enunț din textul 2, două puncte de vedere diferite cu privire la aspectul fizic al Luanei.

ÎNȚELEG

Textul 3

La vârsta de zece ani, lui Peter Fortune adulții îi spuneau uneori că e un „copil dificil”. El n-a înțeles niciodată ce voiau să spună. Nu i se părea deloc c-ar fi dificil. Nu azvârlea sticle de lapte în gardul ce împrejmuia grădina, nu-și turna sos de roșii în cap, prefăcându-se că e sânge [...], deși îi mai treceau din când în când prin cap astfel de lucruri. Mânca de toate, în afară de legume – cu excepția cartofilor –, pește, ouă și brânză. Nu era nici mai gălăgios, nici mai murdar și nici mai prost decât alți copii pe care-i cunoștea. Avea un nume ușor de spus și de scris. Fața, care îi era palidă și

pistruiață, era destul de ușor de reținut. Se ducea la școală în fiecare zi, ca orice alt copil, fără să facă vreodată prea mult caz de asta. Pe sora lui o trata la fel de oribil cum îl trata și ea pe el. Poliția n-a apărut niciodată la ușă ca să-l aresteze. [...] După propria lui părere, traiul cu Peter era chiar foarte lejer. Ce era așa de „difícil” la el?

A înțeles abia mai târziu, după mulți ani petrecuți ca adult. L-au crezut difícil pentru că era extrem de tăcut. Asta părea să-i deranjeze pe oameni. Cealaltă problemă era că-i plăcea să petreacă timpul de unul singur. Nu mereu, se-nțelege. Nici măcar în fiecare zi. Dar în majoritatea zilelor îi plăcea să se retragă preț de o oră undeva, la el în dormitor sau în parc. Îi plăcea să fie singur și să-și gândească gândurile. [...]

La școală își lăsa adeseori trupul în bancă, în timp ce mintea îi pornea în tot felul de călătorii. Chiar și acasă mai dădea de bucluc din cauza viselor cu ochii deschiși. Odată, de Crăciun, tatăl lui Peter, Thomas Fortune, atârna ornamente în camera de zi. Nu-i plăcea deloc să facă asta. Întotdeauna îl făcea să devină prost dispus. Hotărâse să lipească niște serpentine sus de tot, într-un colț. În acel colț se găsea un fotoliu, iar în fotoliu, nefăcând nimic, stătea Peter.

— Să nu te miști, Peter, zise Thomas Fortune. O să mă sui pe spătarul fotoliului tău ca să ajung acolo sus.

— Bine, zise Peter. Dă-i drumul.

Thomas Fortune se urcă pe fotoliu, iar Peter începu să cutreiere cu gândul. Părea că nu face nimic, dar de fapt era foarte ocupat. Tocmai inventa o modalitate deosebită de a coborî rapid un munte, folosind un umeraș și o sârmă întinsă între brazi. A continuat să se gândească la problema lui în timp ce tatăl său stătea cocoțat pe spătarul fotoliului, întinzându-se, gâfâind și încercând să ajungă la tavan. Oare cum puteai continua să aluneci în jos fără să te izbești de copacii de care era legată sârma? se întreba Peter.

Poate aerul de munte a fost cel care l-a făcut pe Peter să-și aducă aminte că îi e foame. În bucătărie se găsea un pachet neînceput de biscuiți cu ciocolată. Ar fi fost păcat că continue să-i neglijeze. În clipa în care se ridică, în spatele lui se auzi o izbitură puternică. Peter se întoarse exact în momentul în care tatăl său dispărea cu capul înaintea în spațiul dintre fotoliu și colțul camerei. [...]

Când ești un visător care nu spune prea multe, problema e că profesorii de la școală, mai ales cei care nu te cunosc prea bine, sunt tentați să creadă că ești cam prost. Sau, dacă nu prost, cam plictisitor. Nimeni nu poate să vadă lucrurile minunate care se petrec la tine în cap. Un profesor care l-ar vedea pe Peter holbându-se afară pe geam sau la o foaie goală de pe bancă ar putea crede că e plictisit sau că habar n-are să răspundă. Însă adevărul era cu totul altul.

De exemplu, într-o dimineață, clasa lui Peter a primit un extemporal la matematică. Li s-a cerut să adune niște numere foarte mari și pentru asta li s-au dat douăzeci de minute. Abia ce începuse prima sumă, care presupune adunarea numărului trei milioane cinci sute de mii două sute nouăzeci și cinci cu un alt număr aproape la fel de mare, că Peter s-a trezit gândindu-se la cel mai mare număr din lume. Cu o săptămână în urmă citise despre un număr care avea minunatul nume de googol. Un googol era zece înmulțit de o sută de ori cu zece. Zece cu o sută de zerouri la sfârșit. Și exista un cuvânt chiar și mai grozav, o adevărată frumusețe – un googolplex. Un googolplex era zece înmulțit cu zece de un googol de ori. Ce număr!

Peter își lăsa mintea să cutreiere prin această mărime fantastică. Zerourile se înșirau în spațiu ca niște balonașe de săpun.

Ian Mc Ewan, *Visătorul* (fragment)

1. Ce personaje apar în fragmentul dat?
2. Ce relație există între personajele din fragmentul dat?

3. Indică două trăsături ale lui Peter Fortune care se desprind din caracterizare directă, făcută de naratorul obiectiv.

4. Ilustrează, cu secvențe din text, următoarele trăsături morale care se conturează prin caracterizare indirectă:

- calm:
- liniștit:
- singuratic:
- imaginativ:
- visător:

5. Care este diferența dintre punctul de vedere al adulților despre Peter și punctul de vedere al personajului însuși despre comportamentul său? Formulează un răspuns, în unu-trei enunțuri.

6. Comentează, în 50-60 de cuvinte, semnificația secvenței: *Nimeni nu poate să vadă lucrurile minunate care se petrec la tine în cap.*

7. Faptul că textul este scris din perspectiva unui narator obiectiv îți oferă posibilitatea să ai acces atât la faptele și acțiunile lui Peter, cât și la ceea ce gândește sau își imaginează. Ce crezi tu despre acest personaj?

Textul 4

Într-o după-amiază cam plictisitoare, în care temele la mate îți dau bătăi de cap și nimic nu pare să se lege (nici pisioul n-are chef de joacă și preferă să doarmă!), cel mai bine este să ieși din casă și să-ți cauți prietenii. Ionuț își ia kendama, obiectul la care ține cel mai mult, se strecoară pe lângă camera bunicii și iese afară, pe strada pustie, toropită de căldură. Se îndreaptă către numărul 9A și sună la casa cu poartă verde, unde locuiește Diana.

Când Ionuț a venit să o cheme la joacă, Diana i-a zis mai întâi că nu iese, dar el a tot insistat.

— Hai, Diana, am învățat niște scheme noi, hai să-ți arăt!

Și ei îi cam dădea bătăi de cap tema la mate, dar era hotărâtă s-o rezolve, pentru că de-abia aștepta seara ca să urmărească serialul ei preferat, iar mama îi dădea voie să se uite numai dacă-și termina toate lecțiile. Mama își dorește foarte mult ca Diana să meargă la școală, apoi la liceu și facultate, pentru că ea nu a reușit. Dar e destul de greu să-ți faci temele cu două surori mai mici în aceeași cameră care vor mereu ceva de la tine.

— Dă-mi-l și mieee!

— Ba mieee, îl vreau eu! strigau cele două surori mai mici ale Dianei, trăgând de spinnerul ei cel nou.

„Uneori e foarte enervant să ai surori mai mici”, își zise Diana, supărată. Trebuie să împarți totul cu ele, camera, patul, biroul și chiar jucăriile pe care doar ce le-ai primit de ziua ta. Asta nu e drept! Camera e destul de mică și e mereu plină de jucăriile și lucrurile celor două fete. Diana de-abia are loc pe-un colț de birou pentru cărți, caiete și calculator. Își exersează dansurile în bucătărie, când mama ei gătește.

Închide ochii, ca să uite de probleme, și-și imaginează că e o prințesă, cu părul lung-lung și ondulat, ca în poveștile pe care le adoră. Nu se poate hotărî dacă e blond-argintiu, ca al Elsei din

Frozen, sau negru-abanos, cum îl are Albă-ca-Zăpada. „O să mă fac întâi blondă ca Elsa și pe urmă, dacă mă plictisesc, brunetă la loc”, se gândește ea, zâmbind cu ochii închiși.

Adina Rosetti, *Povestea kendalei pierdute* (fragment)

1. Notează două date de identificare a unuia dintre personajele din textul dat (de exemplu: nume, portret fizic, preferințe etc.).

2. Prezintă, în două-trei enunțuri, o trăsătură morală a Dianei care se desprinde din secvența următoare: *Închide ochii, ca să uite de probleme, și-și imaginează că e o prințesă, cu părul lung-lung și ondulat, ca în poveștile pe care le adoră. Nu se poate hotărî dacă e blond-argintiu, ca al Elsei din Frozen, sau negru-abanos, cum îl are Albă-ca-Zăpada. „O să mă fac întâi blondă ca Elsa și pe urmă, dacă mă plictisesc, brunetă la loc”, se gândește ea, zâmbind cu ochii închiși*, numind și mijlocul de caracterizare.

3. Crezi că Dianei îi poate fi atribuită, ca trăsătură morală, perseverența? Motivează-ți răspunsul, în 40-50 de cuvinte.

APROFUNDEZ

Textul 5

Odată ca niciodată, au fost doi frați. Unul din ei era tare harnic, lucra la câmp ziua-ntreagă și nu era niciodată morocănos sau răutăcios. Băiatului nu-i plăcea munca în mod deosebit, dar sărmana lui mamă era bolnavă și aveau nevoie de fiecare bănuț. Așa se face că băiatul lucra mereu, fără să se plângă, chiar dacă era tare obosit. Nu-i deloc ușor să te trezești în zori și să te apuci de treabă, dar el reușea, păstrând în același timp un zâmbet pentru bătrâna lui mamă. Seara era atât de ostenit încât abia putea merge spre casă, și, cu toate acestea, îi pregătea mamei cina, apoi o învelea grijuliu și doar după aceea se ducea și el să se odihnească.

Celălalt frate era plămădit din cu totul alt aluat. Era un leneș și jumătate. Ziua întreagă, în loc să muncească, stătea tolănit în iarbă sau culegea alene flori. Mai mult, era tot timpul ursuz și pus pe harță. Nu-i plăcea deloc să lucreze și nu vedea de ce s-ar fi silit s-o facă. Când avea nevoie de bani, se ducea și-i cerea mamei lui, iar ea se străduia să-i dea câțiva bănuți din puținel pe care-l avea. Dar băiatul era mereu nemulțumit și se plângea întruna. Deși dormea tot timpul, abia reușea să se trezească dimineața, iar atunci îi repezea pe fratele și pe mama lui. Seara venea să ceară bani, după care pleca în oraș și-i cheltuia pe toți fără socoteală.

Țestoasa cântătoare, poveste populară japoneză (fragment)

1. Completează tabelul următor.

	Trăsături desprinse din caracterizare directă	Trăsături desprinse din caracterizare indirectă
Primul frate		
Al doilea frate		

2. Ce observații poți formula în legătură cu atitudinea fiecăruia dintre frați în raport cu mama lor?

3. Care dintre frați reprezintă un model? Prin ce devine el model (prin trăsături fizice sau morale)?

4. Scrie un text narativ, de 100-120 de cuvinte, în care să prezinți modul în care au evoluat în viață cei doi frați. În compunerea ta, vei integra o secvență descriptivă de 30-50 de cuvinte, cu ajutorul căreia să-l caracterizezi direct pe unul dintre personaje.

Textul 6

A fost ce-a fost; dacă n-ar fi fost, nici nu s-ar povesti.

În mijlocul codrilor; lângă drumul cel mare, lângă drumul cel de țară, pe unde umblă și trece împăratul cu voinicii săi, era odinioară o crâșmă, la crâșma aceea era o crâșmăriță; crâșmărița avea o fată, și pe fată o chema Florița. Fata asta nu era însă fiica crâșmăriței, și crâșmărița nu era mama fetei: fata era fată fără părinți, și crâșmărița maică de suflet a fetei... [...] ...într-o bună dimineată, crâșmarul s-a dus după lemne la pădure... și... iacă, ce să vezi: pe o poiană limpede și plină de flori a aflat o fetiță ce se juca cu niște pui de căprioară. [...] Destul cum c-atâta era de frumoasă fetița asta încât, de-ar fi fost să fie din om, ar fi trebuit să fie – cel puțin – fată de împărat. [...] Crâșmarul s-a lăsat de lemne, a luat fata în brațe, a dus-o acasă... și de aici înainte a fost fata de suflet a lui și a crâșmăriței.

Așa a crescut apoi fata la crâșmă. În toată ziua se făcea mai mare, și cu cât se făcea mai mare, cu atâta mai frumoasă la față, mai plăcută la făptură și mai dulce și mai înțeleaptă la vorbă. Pentru aceea oamenii o numeau Floare – Floarea cea frumoasă de la crâșma din codru.

Nu numai Florița, ci și maică-sa, crâșmărița, era însă frumoasă. Crâșmărița nu era însă așa de frumoasă ca și Florița, și Florița altfel iară, nu ca și crâșmărița. Crâșmărița era frumoasă ca și o pană de păun; Florița era frumoasă ca și o floare ce crește ascunsă în umbra tufelor. Crâșmărița era frumoasă încât nimeni nu se putea răbda ca să nu vorbească cu ea și nimeni nu cuteza să privească la ea; Florița era frumoasă încât nimeni nu se putea răbda ca să nu privească la ea și nimeni nu cuteza să vorbească cu ea. Crâșmărița atâta era de frumoasă încât, dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se părea cum că vinul e mai tare și mai înfocat; Florița atâta era de frumoasă încât, dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se părea cum că vinul e mai dulce și mai moale.

A mers dară vestea în lume și în țară cum că la crâșma din codru se bea vinul cel mai bun, crâșmărița din codru e cea mai frumoasă crâșmăriță din țară și cum că Floarea Codrilor e cea mai frumoasă fată din lume. Câți drumeți treceau prin țară, toți se opreau la crâșma din codru, gustau un strop de vin, vorbeau o vorbă cu crâșmărița și aruncau o privire la Florița, și apoi, cât trăiau pe lume, vinul cel bun, vorba cea dulce și fata cea frumoasă nu le ieșeau din minte.

Într-o zi de dimineată trece vestea din gură în gură până ce ajunge la crâșma din codru cum că peste ziuă are să treacă împăratul pe aici pe lângă crâșmă, cu voinici, cu curte și cu mare lucru și treabă... precum trec adecă împărații. Crâșmărița... acumă știm noi cum sunt muierile! Dă în dreapta, dă în stânga, sparge, șterge, curățește, s-a chitit, s-a pieptănat... cum fac adecă muierile când nu e ca totdeauna. Din zori de zi până în prânzul cel mare nu s-a mai mișcat de la căutătoare: tot s-a sucit și dessucit, până când nici ea singură nu știa ce are să mai facă. Când se simți gătită cum se cade, ea se puse înaintea căutătoarei, privi îndelungat și cu drag la fața sa, apoi grăi:

— Frumoasă sunt, oglinďă?

— Frumoasă, zău, răspunse căutătoarea; pe de o sută și pe de o mie de ori e însă mai frumoasă Florița, pentru că ea are față ca zorile dimineții, ochi ca și câmpul cerului și trup ca raza soarelui.

Crâșmărița nu mai ascultă nicio vorbă, ci ieși afară, izbi ușa, intră în crâșmă și se puse cu vorbă aspră și neîmpăcată la Florița: că nu e bună, că e proastă, că e leneșă – că e toate, numai așa nu,

precum ar trebui să fie. După ce i s-a făcut apoi destul de vorbe, a dat poruncă aspră ca Florița de aici înainte în toată ziua să se scoale dis-de-dimineată, să măture casa, crâșma, curtea, să fiarbă mâncare... și iarăși să măture, să spele, să taie lemne, să facă foc și mâncare – până ce s-o face noapte; iar dacă s-a făcut noapte, să se suie în podul casei, să-și coboare un sac de grâu necernut și s-aleagă gunoiul din el, ca numai semințele curate să rămână; numai după ce va sfârși toate aceste lucruri îi era iertat să se culce și să doarmă pe trei scânduri de goron*.

Împăratul veni, gustă o picătură de vin, grăi o vorbă cu crâșmărița cea frumoasă și-și merse mai departe în cale.

Florița – sărmana de Florița! – ea trei luni, trei săptămâni și trei zile trase-n jugul cel aspru fără să grăiască o vorbă, fără să plângă o lacrimă, fără să-nceteze a-și cânta cântecele vesele... Și pe cât muncea mai mult, pe atâta îi se părea mai rumenă la față, mai vie la privire și mai harnică, și mai sprintenă, și mai drăgăstoasă.

Ioan Slavici, *Florița din codru* (fragment)

* *goron*: gorun.

1. Încercuiește „A” dacă enunțul este adevărat și „F” dacă enunțul este fals, având în vedere informațiile din textul 6.

a) Crâșmărița este mama adevărată a Floriței.	A/F
b) Florița a fost găsită în codru de cârciumar.	A/F
c) Atât cârciumărița, cât și Florița sunt frumoase.	A/F
d) Drumeții sunt fermecați de frumusețea Floriței.	A/F
e) Cârciumărița o pune pe Florița la munci grele.	A/F

2. Numește figura de stil prin care se realizează portretul Floriței în fiecare dintre secvențele următoare.

Secvența din text	Figura de stil identificată
<i>atâta era de frumoasă fetița asta Floarea Codrilor e cea mai frumoasă fată din lume</i>	
<i>Florița era frumoasă ca și o floare ce crește ascunsă în umbra tufelor.</i>	
<i>Și pe cât muncea mai mult, pe atâta îi se părea mai rumenă la față, mai vie la privire și mai harnică, și mai sprintenă, și mai drăgăstoasă.</i>	

3. Alege răspunsul corect.

- Secvența: *În toată ziua se făcea mai mare, și cu cât se făcea mai mare, cu atâta mai frumoasă la față, mai plăcută la făptură și mai dulce și mai înțeleaptă la vorbă.* ilustrează punctul de vedere: a) al naratorului; b) al cârciumarului; c) al unui drumeț.
- Secvența: *se puse cu vorbă aspră și neîmpăcată la Florița: că nu e bună, că e proastă, că e leneșă* ilustrează punctul de vedere: a) al cârciumăriței; b) al naratorului; c) al autorului.

4. Notează două date de identificare a personajului Florița (de exemplu: origine, statut familial, portret fizic etc.).

5. Comentează, în 50-70 de cuvinte, două secvențe din textul dat în care sunt ilustrate două trăsături morale ale Floriței.

6. Precizează două mijloace diferite de caracterizare a personajului Florița, ilustrându-le cu secvențe din textul 6.

7. Identifică o valoare morală pe care o ilustrează Florița.

8. Florița și mama ei adoptivă au o trăsătură comună – frumusețea. Ce le deosebește?

9. De ce crezi că mama adoptivă își schimbă atitudinea față de Florița? Motivează-ți răspunsul, în 50-60 de cuvinte.

10. Ce destin ar trebui să-i fie atribuit Floriței, având în vedere trăsăturile ei morale? Prezintă-l, în 50-60 de cuvinte.

REMEDIEZ

Textul 7

Pe când trăia Șerban Lateș, mamița era Moș Crăciunul săptămânal al nepoților ei. Venea în fiecare sâmbătă, în trăsura de casă – mărunțică, uscată, modestă și sperioasă ca șoarecii, mergând mereu pe lângă pereți, niciodată prin mijlocul casei, temându-se de musafiri și de orișice figuri cu care nu era de mult familiarizată. Când întindea mâna cuiva să i-o sărute, abea atinsă de sărutarea respectuoasă, mâna fugea îndărăt, parcă arsă, și trupul mamiței avea o înfiorare de porțelan când casa-i zguduită de trecerea unui camion.

Vorbea foarte puțin, cu ochii plecați în jos, sfioasă ca fetele crescute la maici. În schimb, dezmiarda cu mișcări drăgălașe de veveriță capul copiilor mici, umplându-i de daruri scumpe. Șocolățiile* căpătate de la mamița erau grase, amărui și cu delicat parfum de vanilie sau de coajă de portocale. Drajelele* aduse de mamița nu erau făinoase și grosolan fardate, ci învăluite în zmalțul cel mai fin al zahărului, cu ten de flori de piersic și migdal. Iar hainele dăruite de mamița erau atât de elegante, încât ședeau mai mult în dulapul doamnei Danielescu.

Când mergeau la masă în casa bunicilor, mamița îi lăsa să-și comande singuri mâncărurile și dulciurile preferate, astfel că nepoții mâncau acolo numai ce doreau. Erau *stăpâni*. Dacă spărgeau vreun porțelan de preț, sau o oglindă, mamița nu le spunea nimic, ba dimpotrivă, c-un aer rușinat de fetiță constrânsă să vorbească, spunea cu precipitarea timizilor:

— Nu-i nimica, drăguță. Lasă-lasă, nu mai plânge. Spune, ce să-ți dea bunica?

Ionel Teodoreanu, *Bal mascat* (fragment)

* *șocolățiile*: ciocolatele;

* *drajelele*: drajeurile.

1. Alege răspunsul corect, având în vedere informațiile din textul dat.

- În text, apare un narator: a) obiectiv; b) subiectiv.
- În secvența *mărunțică, uscată, modestă și sperioasă ca șoarecii*, mamița este caracterizată: a) direct; b) indirect.
- În secvența *mergând mereu pe lângă pereți, niciodată prin mijlocul casei, temându-se de musafiri și de orișice figuri cu care nu era de mult familiarizată. Când întindea mâna cuiva să i-o sărute, abea atinsă de sărutarea respectuoasă, mâna fugea îndărăt, parcă arsă...*, apare caracterizarea: a) directă, prin acțiuni și atitudini; b) indirectă, prin acțiuni și atitudini.

2. Asociază trăsăturile din prima coloană cu secvențele care le ilustrează din a doua coloană și cu mijlocul de caracterizare din a treia coloană.

Trăsătura personajului	Secvența ilustrativă din text	Modalitatea de caracterizare
atitudinea afectuoasă	• <i>Vorbea foarte puțin, cu ochii plecați în jos...</i>	• caracterizare directă
dorința de a-i proteja pe cei mici	• <i>sfioasă ca fetele crescute la mame...</i>	
generozitatea	• <i>dezmierda cu mișcări drăgălașe de veveriță capul copiilor mici</i>	• caracterizare indirectă
timiditatea	• <i>umplându-i de daruri scumpe</i>	
	• <i>mamița îi lăsa să-și comande singuri mâncărurile și dulciurile preferate, astfel că nepoții mâncau acolo numai ce doreau. Erau stăpâni.</i>	
	• <i>— Nu-i nimica, drăguță. Lasă-lasă, nu mai plânge. Spune, ce să-ți dea bunica?</i>	

Notă! Poți asocia o trăsătură a personajului cu mai multe secvențe.

3. Numește figurile de stil prin care este alcătuit portretul mamei în fiecare dintre secvențele următoare.

- a) *măruntică, uscată, modestă și sperioasă*
b) *sperioasă ca șoarecii, sfioasă ca fetele crescute la mame*

4. Comentează, în 30-40 de cuvinte, următoarea secvență din textul dat: *Pe când trăia Șerban Lateș, mamița era Moș Crăciunul săptămânal al nepoților ei.*

5. Formulează răspunsuri la fiecare dintre întrebările următoare.

- a) Ce fel de portret (fizic, moral, mixt) i se alcătuiește mamei, în textul dat?
b) Care este trăsătura morală dominantă a personajului? Cum este sugerată aceasta (direct, indirect)?

Textul 8

Era un bărbat de 28 sau 30 de ani, bine clădit, cu fața măslinie și trăsături neregulate. În ciuda nasului puțin deviat, a gurii prea subțiri și a obrazului asimetric, emana un farmec deosebit. Ochii, deschiși, aveau un zâmbet al lor, plin de lumină.

Rodica Ojog-Brașoveanu, *Cianură pentru un surâs*

1. Având în vedere informațiile din textul dat, completează enunțurile (a) cu termenii indicați mai jos (b).

- a) Bărbatul prezentat în text are 30 de ani, constituție, tenul, trăsături fizice neregulate: nas, gură cu buze, ochi Micile imperfecțiuni fizice sunt compensate de atitudinea

b) *plăcută; athletică; subțiri; ușor strâmb; închis la culoare; luminoși; în jur de.*

2. Ce fel de portret se alcătuiește în textul 8?

3. Ce modalitate de caracterizare predomină în textul 8?

La trup, Grandet era un bărbat scund, pătrat, îndesat, cu pulpele groase, cu genunchii noduroși și cu umerii largi; avea fața rotundă, bărbia dreaptă, buzele fără nicio curbă și dinții albi; ochii, cu expresia calmă și devorantă pe care poporul o atribuie șarpelui fabulos numit basilisc; fruntea, brăzdată de cute transversale, nu era lipsită de anume protuberanțe* semnificative; părul, gălbui și sur, era „argintat și auriu”, cum spuneau unii tineri care nu-și dădeau seama de tâlcul unei asemenea glumețe aluzii pe socoteala domnului Grandet. [...] Această figură vădea o primejdioasă șiretenie, o probitate* fără căldură, egoismul unui om obișnuit să-și concentreze simțirile în voluptatea avariției și asupra singurei ființe care într-adevăr prețuia ceva pentru el, fiica sa, Eugénie, singura-i moștenitoare. Atitudine, apucătură, mers, totul în el dovedea, de altfel, acea încredere în sine pe care ți-o dă siguranța de a izbuti mereu. Astfel, deși cu porniri blânde și molatice în aparență, domnul Grandet avea un caracter de bronz.

Honoré de Balzac, *Eugénie Grandet* (fragment)

* *protuberanțe*: umflături;

* *probitate*: cinste, onestitate.

Completează enunțurile următoare, având în vedere informațiile din textul 9.

Personajul se numește și este caracterizat direct, din perspectiva naratorului

Din punct de vedere fizic, Grandet nu este înalt – „.....” –, are o constituție robustă – „.....”. Detaliile fizionomice – bărbia („.....”), buzele („.....”), dinții („.....”) amintesc de aspectul unui șarpe fabulos. Alte trăsături – („brăzdată de cute transversale”), („gălbui și sur”) completează portretul fizic și îl individualizează.

Trăsăturile morale sunt în strânsă relație cu trăsăturile fizice. Sunt evidențiate viclenia – „.....” –, egoismul, lipsa de cordialitate – „o probitate fără căldură”. Aparențele sunt înșelătoare. În ciuda gesturilor sugerate prin epitetul multiplu „.....”, Grandet este sigur pe sine („.....”) și are încredere că va reuși în tot ce își propune („siguranța de a izbuti mereu”, „caracter de bronz”).

Are o fiică, asupra căreia își îndreaptă afecțiunea – „.....”.

Personajul se încadrează în tipul omului puternic, care știe să obțină orice își dorește.

PERFORMEZ

Textul 10

Rosa era cea mai tânără din cele trei surori, celelalte două fiind de mult căsătorite și plecate de acasă, una în Møen, cealaltă în Holstein. Fusesse un copil răsfățat în casa preotului și putea face tot ce-și dorea, dar nu era fericită. Se simțea singură pe pământ și în sufletul ei credea că, mai devreme sau mai târziu, i se va întâmpla ceva cumplit.

Rosa era înaltă pentru vârsta ei, cu o față rotundă, cu o piele deschisă și luminoasă și o gură ce semăna cu arcul lui Cupidon. Părul ei se încrețea și se ondula cu atâta încăpățănare, încât cu greu îl putea împleti, iar genele lungi îi dădeau aerul cuiva care se uită la oameni dintr-o ascunzătoare. Purta o rochie albastră veche și decolorată, prea scurtă în mâneci, și o pereche de pantofi scâlțiați, dar dragălășenia și siguranța ființei ei dădeau îmbrăcămintei simple o emoționantă demnitate clasică.

Mama Rosei murise la nașterea ei și spiritul preotului [tatăl Rosei este preotul, *n.n.*] devenise sumbru. [...]